

РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

THE ROLE OF HUMAN POTENTIAL IN PROVIDING INNOVATIVE DEVELOPMENT OF IVANO-FRANKIVSK REGION

У статті обґрунтовано роль людського потенціалу як фактору інноваційного розвитку, оскільки людина є носієм інноваційних ідей, отже, потенціал створювати та впроваджувати інновації набуває великого значення. З'ясовано сутність понять «людський потенціал» та «інноваційний людський потенціал». Визначено, що результатом творчої діяльності, яка здійснюється на систематичній основі, є наукові дослідження й розробки (НДР), у зв'язку з чим здійснено аналіз використання людського потенціалу працівників, задіяних у виконанні НДР Івано-Франківської області, за секторами діяльності та галузями знань. Проаналізовано інноваційний розвиток Івано-Франківської області як результат реалізації інноваційної складової людського потенціалу. Виокремлено проблем, наведено пропозиції щодо підвищення ефективності реалізації інноваційних можливостей працівників щодо забезпечення інноваційного розвитку регіону.

Ключові слова: людський потенціал, інновації, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, регіон, Івано-Франківська область.

В статті обоснована роль человеческого потенциала как фактора инновационного

развития, поскольку человек является носителем инновационных идей, значит, потенциал создавать и внедрять инновации приобретает большое значение. Выявлена сущность понятий «человеческий потенциал» и «инновационный человеческий потенциал». Определено, что результатом творческой деятельности, осуществляемой на систематической основе, являются научные исследования и разработки (НИР), в связи с чем осуществлен анализ использования человеческого потенциала работников, задействованных в выполнении НИР Ивано-Франковской области, по секторам деятельности и отраслям знаний. Проанализировано инновационное развитие Ивано-Франковской области как результат реализации инновационной составляющей человеческого потенциала. Выделены проблемы, приведены предложения по повышению эффективности реализации инновационных возможностей работников касательно обеспечения инновационного развития региона.

Ключевые слова: человеческий потенциал, инновации, инновационная деятельность, инновационное развитие, регион, Ивано-Франковская область.

УДК 330.101.54

Боднарук І.Р.

асистент кафедри теорії економіки та управління

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

The article puts forward human potential as a factor of innovative development, because people's ability to create and apply innovative ideas is especially important. The essence of the definitions "human potential" and "innovative human potential" are elucidated. Education as one of the most important elements of the formation of abilities, inventiveness and human potential development for providing innovative growth is identified. Therefore the main indicators of postgraduate and doctoral studies in Ivano-Frankivsk region are investigated. The scientific research and development (R&D) is determined as the result of the systematic creative activities. That's why an analysis of the human potential usage of workers involved in the implementation of research projects in the Ivano-Frankivsk region by sector of activity and knowledge sectors is made. It is revealed that the largest part of the R&D employees involved in the sector of Higher Education. And this sector is the source of intellectualization for ensuring innovation development. However, the part of R&D performers in the total number of employed people was only 0.1% in 2017. Such fact indicates a significant part of the unused human potential and a present ability of innovation activity growth. The analysis of Ivano-Frankivsk region innovative development as a result of realization of the innovative component of human potential is also carried out. Using research results the existence of more than half enterprises that are not implemented innovations in Ivano-Frankivsk region is indicated. The main problems of innovative human potential usage are highlighted, namely ineffective motivation system of innovation activity, the absence of favorable conditions for the introduction of innovations and others. The ways of increasing the efficiency of implementation of employees' innovative opportunities in the direction of Ivano-Frankivsk region innovative development are offered. Among them are such ways as overcoming the psychological barriers to innovation, forming a positive image of an innovative entrepreneur, ensuring the availability of lifelong learning.

Key words: human potential, innovations, innovation activity, innovative development, Ivano-Frankivsk region.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та інноваційного розвитку особливого значення набувають інтелект та економіка знань, що здатні забезпечити переваги на ринку в умовах жорсткої конкуренції. Оскільки саме люди з їх знаннями та компетенціями є носіями інноваційних ідей, то їх потенціал створювати та впроваджувати інновації набуває особливого значення у забезпеченні інноваційного розвитку як окремих підприємств, так і регіону загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість людського потенціалу для інноваційного розвитку регіону зокрема та країни загалом досліджували такі вчені, як С.І. Бандур, О.А. Грішнова, Е.М. Лібанова, Б.М. Данилишин, В.І. Куценко, О.М. Левченко, В.А. Савченко, Л.С. Лісогор, В.В. Онікієнко. Проте ця тематика потребує

подальшого аналізування та дослідження, оскільки інвестиційні процеси тісно пов'язані з ринковими трансформаціями, а питання формування та використання людського потенціалу для інноваційного розвитку регіону залишаються актуальними.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення ролі людського потенціалу для забезпечення інноваційного розвитку регіону, аналіз результативності його використання на прикладі Івано-Франківської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Швидкі зміни зовнішнього середовища та висока конкуренція надають пріоритет інноваційному розвитку, що потребує творчих здібностей, високої професійної майстерності та нових прогресивних знань, адже саме люди є носіями інтелекту, спроможні до постійного оновлення, нагромадження

та продуктивного використання знань, інноваційних ідей, а також здатні забезпечити інноваційний розвиток.

Здатність до інноваційної діяльності, зокрема економічної та соціальної, підтримки необхідного рівня здоров'я, постійного розвитку навиків та здібностей, засвоєння й продукування нових знань та технологій, стійких ціннісних орієнтацій, соціальної взаємодії та взаєморозуміння відображає поняття людського потенціалу [1].

О.В. Стефанишин вважає, що «людський потенціал – це соціально-економічна категорія, що характеризує не тільки сукупні можливості, наявний і накопичений людиною запас генетично закладених природою обдарувань, здібностей, здоров'я, навичок, мотивацій, але й всі отримані знання та вміння людей, здатність до праці; фізичні, психологічні, світоглядні, соціальні, культурні риси і виробничі та творчі здібності, які реалізуються й можуть бути реалізовані в процесі відтворення матеріальних і духовних цінностей в суспільстві» [2, с. 143]. Вважаємо таке трактування людського потенціалу більш повним, оскільки воно відображає як наявні можливості, так і здатність до розвитку й накопичення нових знань та вмінь.

Щодо людського потенціалу на регіональному рівні, то у роботі [3, с. 6] автор розглядає його як унікальну комбінацію природної та набутої фізичної, соціальної, інтелектуальної, культурної та духовної компонент потенціалу його носіїв, які становлять населення регіону, з відповідними умовами для їх реалізації, що дають змогу ефективно вирішувати поточні та стратегічні завдання регіонального розвитку у заданому векторі. Оскільки нас цікавить саме вектор інноваційного розвитку, то можемо стверджувати, що населення відповідного регіону є носієм потенціалу, що відображає здатність створювати та впроваджувати інноваційні ідеї.

У роботі [4, с. 38] використано поняття інноваційного людського потенціалу, що є інтегральною сукупністю інтелектуального, мотиваційного та фізичного потенціалу людини чи групи людей, що за певних умов можуть утворювати продуктивні сили, спрямовані як на формування та використання інноваційних ідей, так і на накопичення інноваційного людського капіталу.

Також визначено такі його характеристики, як ресурс інноваційного розвитку; ступінь готовності до впровадження й реалізації інноваційних ідей; здатність до інноваційного розвитку; можливість отримання інновацій.

Одним з важливих елементів формування здібностей та розвитку людського потенціалу для забезпечення інноваційного зростання є освіта, спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних генерувати та впроваджувати інноваційні ідеї. Саме освіта сприяє нарощенню

нових знань людини, розвитку новаторських здібностей, винахідливості та ініціативності.

На нашу думку, потрібно звернути увагу на ефективність функціонування аспірантури та докторантури, що є основним джерелом поповнення фахівців найвищого освітньо-кваліфікаційного рівня в країні. Так, логічним результатом завершення навчання є захист кандидатської чи докторської дисертації та присвоєння наукового ступеня. Водночас статистика свідчить про те, що не кожен аспірант області після закінчення навчання захищає дисертацію [5, с. 42]. Згідно з даними Головного Управління статистики в Івано-Франківській області кількість осіб, які закінчили аспірантуру, досягла найбільшого значення у 2016 р., склавши 173 особи, проте щороку зменшувалась, а у 2017 р. становила тільки 114 осіб, з яких захист дисертації здійснили тільки 24 особи. Протягом досліджуваного періоду зростала кількість докторантів, зокрема кількість осіб, які закінчили докторантуру, а у 2017 р. вона становила 10 осіб (рис. 1). Варто зазначити, що наукові роботи аспірантів та докторантів є джерелом нових ідей, а також механізмів їх впровадження.

Оскільки результатом творчої діяльності, яка здійснюється на систематичній основі, є наукові дослідження й розробки, доцільним видається здійснення аналізу використання людського потенціалу для виконання таких робіт. Згідно з даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області у 2017 р. НДР здійснювали тільки 580 осіб, тоді як у 2015 р. – 674 особи. Більше половини працівників протягом 2013–2015 рр. були задіяні у виконанні наукових досліджень і розробок організацій, що мають багатогалузевий профіль, тоді як у 2016–2017 рр. – у галузі технічних наук. Протягом досліджуваного періоду збільшилась кількість працівників, задіяних у виконанні НДР у галузі природничих наук (від 4,5% у 2013 р. до 22,9% у 2017 р.), а також гуманітарних наук (від 0,6% до 1,21%), проте зменшилась у галузі медичних наук (від 5% до 3,97%), суспільних наук (від 1,1% до 0,34%) та сільськогосподарських наук (від 31% у 2013 р. до 19,5% у 2017 р.) (табл. 1).

Найбільша частина працівників, задіяних у виконанні НДР, працювала в секторі вищої освіти, їх частка щороку збільшувалась, а у 2017 р. становила 54,5%. У державному секторі питома вага працівників найбільшого значення досягла у 2016 р., становлячи 40,3%, однак у 2017 р. вона зменшилась до 35%, хоча все ще залишається досить високою. Найменша кількість працівників, задіяних у виконанні НДР, працювала у секторі підприємницької діяльності, а їх частка з кожним роком зменшувалась (від 27,3% у 2013 р. до 10,5% у 2017 р.) (рис. 2).

Отже, сектор вищої освіти може розглядатись як джерело інтелектуалізації для забезпечення

інноваційного розвитку Івано-Франківської області. При цьому частка працівників, що мають науковий ступінь доктора наук чи доктора філософії (кандидата наук), у 2017 р. становила 29,5%, що дає підстави для висновку про потенційні можливості сектору вищої освіти у підготовці спеціалістів,

здатних займатись науковими дослідженнями та розробками, формувати інноваційні ідеї.

Проте частка виконавців НДР (дослідників, техніків та допоміжного персоналу) у загальній кількості зайнятого населення Івано-Франківської області у 2017 р. становила тільки 0,1%, тоді як

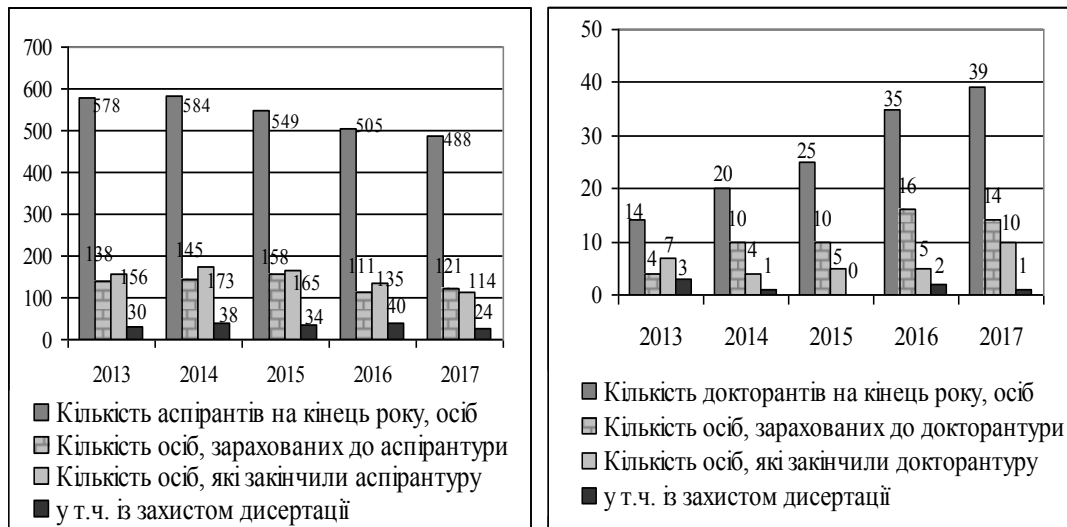

Рис. 1. Основні показники діяльності аспірантури та докторантури в Івано-Франківській області

Джерело: розроблено за даними джерела [6]

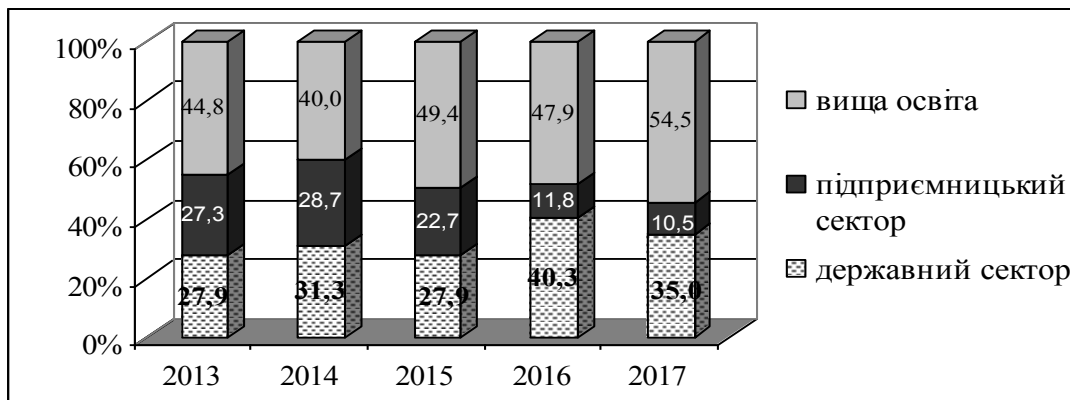

Рис. 2. Питомі ваги працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за секторами діяльності

Джерело: розроблено за даними джерела [7]

Таблиця 1

Питомі ваги працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за галузями наук

Галузі наук	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Природничі науки	4,5	0,0	0,0	21,4	22,9
Технічні науки	3,9	3,5	2,8	50,2	52,1
Медичні науки	5,0	5,2	2,8	3,6	4,0
Сільськогосподарські науки	31	34,8	27,9	23,7	19,5
Суспільні науки	1,1	0,0	0,0	0,8	0,3
Гуманітарні науки	0,6	0,5	0,3	0,4	1,2
Організації, що мають багатогалузевий профіль	53,9	56,1	66,2	0,0	0,0

Джерело: розраховано за даними джерела [7]

по Україні – 0,58%. Згідно з даними Євростату у 2015 р. найвищою ця частка була у Фінляндії (3,21% і 2,35%), Австрії (3,10% і 1,92%) та Швеції (2,97% і 2,33%), а найнижчою – у Румунії (0,53% і 0,33%), Кіпрі (0,83% і 0,61%), Польщі (1,0% і 0,75%) та Болгарії (1,0% і 0,65%) [7].

Оскільки результатом реалізації інноваційної складової людського потенціалу є інноваційна активність у регіоні, проаналізуємо інноваційний розвиток Івано-Франківської області. Згідно з даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області питома вага підприємств, що займалися інноваціями, у 2017 р. становила 21,7%, по Україні ж цей показник є ще меншим, а саме 16,2%. Зазначимо, що в попередні періоди цей показник коливався в межах 1%, тобто протягом останніх 5 років не спостерігалось позитивних тенденцій у розвитку інноваційної сфери як Івано-Франківської області зокрема, так й України загалом. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, у 2017 р. була ще меншою, становлячи 17,8%. Отже, можна зробити висновок, що більше половини підприємств області не займалися інноваціями (рис. 3).

Протягом досліджуваного періоду відбулося зростання питомої ваги підприємств, що впроваджували інноваційні процеси, від 4,7% у 2013 р. до 12% у 2017 р. Також збільшувалась питома вага підприємств, що впроваджували інноваційні види продукції, у 2017 р. вона склала 11,6%, хоча залишається на дуже низькому рівні.

Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової також зменшувалась протягом досліджуваного періоду: у 2013 р. вона становила 4,3%, а у 2017 р. – тільки 0,4%.

Результати аналізу статистичних спостережень дають підстави стверджувати, що інноваційний розвиток Івано-Франківської області перебуває на досить низькому рівні, потребує активізації інноваційної діяльності.

Найчастіше перешкодами на цьому шляху науковці називають недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності, тривалий термін окупності інноваційних розробок, високий економічний ризик впровадження нововведень тощо.

Обґрунтовуючи важливу роль в активізації інноваційної діяльності саме інноваційних можливостей працівників, у роботі [9] автори називають такі проблеми:

1) недостатній рівень формування у працівників якісних рис, необхідних для створення інновацій та запровадження їх у життя;

2) відсутність сприятливих умов (економічних, організаційних, правових) для ефективного використання наявного людського потенціалу в інноваційному процесі:

- неефективна система стимулювання інноваційної активності на підприємствах;
- незатребуваність творчої ініціативи;
- недосконалість державної системи захисту прав на інтелектуальну власність;
- відсутність сприятливих умов для впровадження інновацій.

Розглядаючи потенціал людини як важливу складову інноваційного розвитку регіону, автори роботи [10, с. 118] наголошують на необхідності та важливості підвищення ефективності використання й розвитку людського потенціалу, а також пропонують здійснювати його в таких напрямках:

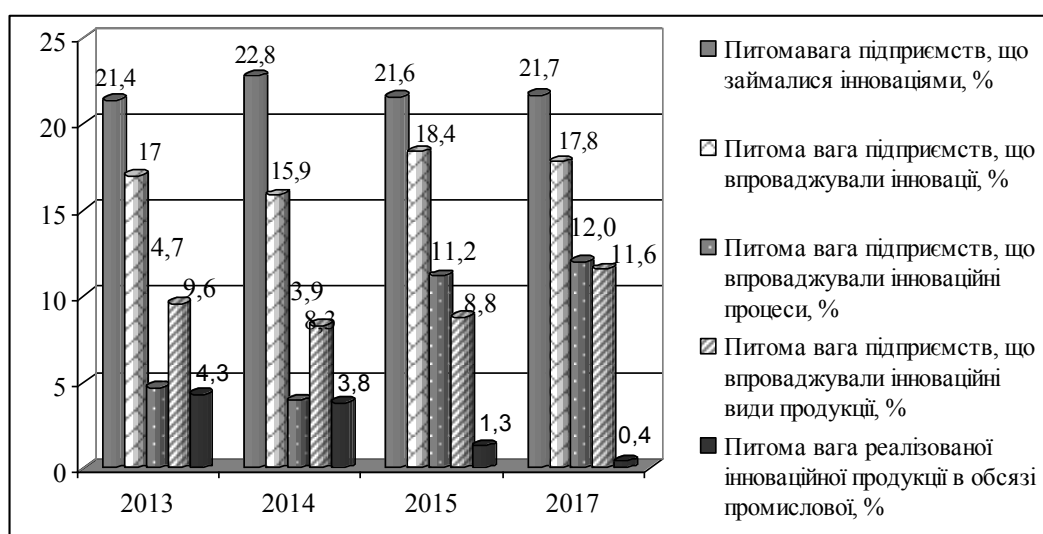

Рис. 3. Показники, що характеризують інноваційну діяльність підприємств в Івано-Франківській області (періодичність проведення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності промислового підприємства змінена з «річної» на «один раз на два роки» з 2015 року)

Джерело: сформовано за даними джерела [8]

– формування системи підготовки фахівців для інноваційної сфери;

– подолання психологічних бар'єрів впровадження інновацій шляхом проведення тренінгів, семінарів тощо;

– формування позитивного іміджу інноваційного підприємця шляхом популяризації інноваційних ідей та інноваційного розвитку;

– підвищення мотивації розроблення та впровадження інноваційних ідей на різних рівнях (підприємство – регіон – країна) тощо.

Також вважаємо доцільним забезпечення доступності навчання протягом усього життя відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. Це дасть змогу забезпечити людей будь-якого віку відкритим та рівним доступом до якісного навчання, а також сприятиме активізації інноваційної діяльності в усіх сферах.

Висновки з проведеного дослідження. Здійснені наукові розвідки дали змогу обґрунтувати важливу роль людського потенціалу у забезпеченні інноваційного розвитку, адже саме люди з їх творчими та креативними здібностями здатні до створення та впровадження інноваційних ідей. Використовуючи результати досліджень, ми навели трактування поняття «людський потенціал», що характеризує здатності та можливості людей до розвитку та накопичення знань. Результати аналізу використання людського потенціалу для здійснення НДР показали, що найбільша частина працівників задіяна у секторі вищої освіти, що є позитивним для Івано-Франківської області. Проте частка виконавців НДР у загальній кількості зайнятого населення у 2017 р. склала тільки 0,1%, що свідчить про наявність значної частини нереалізованого людського потенціалу та резерву для активізації інноваційної діяльності.

Перспективний напрям дослідження складають оцінювання та аналіз ефективності використання й розвитку людського потенціалу для забезпечення інноваційного розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мартинова Л.Б. Підвищення конкурентоспроможності людського потенціалу у забезпеченні соціально-економічних ефектів входження України до ЄС : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.07 ; Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2017. 40 с.
2. Стефанишин О.В., Пиц В.І. Особливості змісту категорії «людський потенціал» в умовах розвитку інноваційної економіки України. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 3 (28). С. 161–169.
3. Огієнко М.М. Розвиток людського потенціалу в умовах трансформації регіональних соціально-економічних систем : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.05 ; Одеська національна академія харчових технологій. Одеса, 2018. 42 с.

4. Боднарук І.Р. Інноваційний людський потенціал як чинник інноваційного розвитку підприємств нафтогазового комплексу. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 7. С. 36–39.

5. Заярнюк О.В. Кадрове забезпечення інноваційного розвитку регіону. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2015. № 4 (85). С. 39–46.

6. Наукова та інноваційна діяльність в Івано-Франківській області : статистичний збірник / ред. Ю.О. Макара. Івано-Франківськ : Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2018. 125 с.

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2019).

8. Офіційний сайт Головного управління статистики в Івано-Франківській області. URL: <http://www.ifstat.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2019).

9. Кузнецова Н.Б. Кадри інноваційного типу: сутність, значення та особливості формування в умовах розвитку інноваційної економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 6 (96). С. 115–121.

10. Боднарук І.Р. Інноваційний розвиток Івано-Франківської області: тенденції, проблеми та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29. Ч. 2. С. 25–28.

REFERENCES:

1. Martynova L.B. (2017) *Pidvysychennia konkurentospromozhnosti liudskoho potentsialu u zabezpechenni sotsialno-ekonomichnykh efektiv vkhodzhennia Ukrainy do YeS [Improving the competitiveness of human potential in the socio-economic effects of Ukraine's accession to the EU]: the thesis for the degree of Doctor of economic sciences: 08.00.07. Khmelnytskyi : KNU. 40 p. (in Ukrainian).*
2. Stefanyshyn O.V., Pyts V.I. (2010) *Osoblyvosti zmistu katehorii "liudskiy potentsial" v umovakh rozvytku innovatsiinoi ekonomiky Ukrainy [Features of the content of the category "human potential" in the conditions of the development of the innovative economy of Ukraine]. Galician Economic Bulletin, no. 3 (28), pp. 161–169 (in Ukrainian).*
3. Ohienko M.M. (2018) *Rozvytok liudskoho potentsialu v umovakh transformatsii rehionalnykh sotsialno-ekonomichnykh system [Development of human potential in the context of transformation of regional socio-economic systems]: the thesis for the degree of Doctor of economic sciences: 08.00.05. Odesa : ONAFT, 42 p. (in Ukrainian).*
4. Bodnaruk I.R. (2016) *Innovatsiinyi liudskiy potentsial yak chynnyk innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv naftohazovoho kompleksu. [Innovative human potential as a factor of oil and gas companies innovative development]. Herald UNU. International economic relations and world economy, vol. 7, pp. 36–39 (in Ukrainian).*
5. Zaiarniuk O.V. (2015) *Kadrove zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku rehionu. [Staffing Region Innovation Development]. State and regions. Series: Economics and Business, no. 4 (85), pp. 39–46 (in Ukrainian).*
6. Scientific and innovative activity in Ivano-Frankivsk region (2018) *Statistical Collection. State*

Statistics Committee in Ivano-Frankivsk region. 125 p. (in Ukrainian).

7. State Statistics Committee in Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed: 30 April 2019).

8. State Statistics Committee in Ivano-Frankivsk region. Available at: <http://www.ifstat.gov.ua> (accessed: 30 April 2019).

9. Kuznetsova N.B. (2009) Kadry innovatsiinoho typu: sutnist, znachennia ta osoblyvosti formuvannia v umovakh rozvytku innovatsiinoi ekonomiky. [Person-

nel of innovative type: essence, meaning and peculiarities of formation under conditions of innovative economy development]. *Actual problems of the economy*, no. 6 (96), pp. 115–121 (in Ukrainian).

10. Bodnaruk I.R. (2018) Innovatsiinyi rozvytok Ivano-Frankivskoi oblasti: tendentsii, problemy ta perspektyvy. [Innovative development of Ivano-Frankivsk region: trends, problems and perspectives]. *Black Sea Economic Studies*, vol. 29, no. 2, pp. 25–28 (in Ukrainian).

Bodnaruk Iryna

Assistant Lecturer at the Department of Economics and Management Theory

Ivano-Frankivsk National and Technical University of Oil and Gas

THE ROLE OF HUMAN POTENTIAL IN PROVIDING INNOVATIVE DEVELOPMENT OF IVANO-FRANKIVSK REGION

The purpose of the article. Rapid changes in the environment and high competition give priority to innovative development, which requires creative abilities, high professional skills and new advanced knowledge. Since the innovative ideas are provided and implemented by the person, who has intellectual and creative abilities, actively participates in the innovation process, the activation of human potential, in our view, is a prerequisite for innovation development.

The purpose of the article is to study the role of human potential in providing innovative development of the region, to analyze the effectiveness of its usage on the example of the Ivano-Frankivsk region.

Methodology. Such research methods as analysis and synthesis, induction and deduction, comparison and generalization are applied in the article.

Results. The article puts forward human potential as a factor of innovative development, because people's ability to create and apply innovative ideas is especially important. The essence of the definitions "human potential" and "innovative human potential" are elucidated. Education as one of the most important elements of the formation of abilities, inventiveness and human potential development for providing innovative growth is identified. Therefore the main indicators of postgraduate and doctoral studies in Ivano-Frankivsk region are investigated.

The scientific research and development (R&D) is determined as the result of the systematic creative activities. That's why an analysis of the human potential usage of workers involved in the implementation of research projects in the Ivano-Frankivsk region by sector of activity and knowledge sectors is made. It is revealed that the largest part of the R&D employees involved in the sector of Higher Education. And this sector is the source of intellectualization for ensuring innovation development. However, the part of R&D performers in the total number of employed people was only 0.1% in 2017. Such fact indicates a significant part of the unused human potential and a present ability of innovation activity growth.

The analysis of Ivano-Frankivsk region innovative development as a result of realization of the innovative component of human potential is also carried out. Using research results the existence of more than half enterprises that are not implemented innovations in Ivano-Frankivsk region is indicated.

The main problems of innovative human potential usage are highlighted, namely ineffective motivation system of innovation activity, the absence of favorable conditions for the introduction of innovations and others. The ways of increasing the efficiency of implementation of employees' innovative opportunities in the direction of Ivano-Frankivsk region innovative development are offered. Among them are such ways as overcoming the psychological barriers to innovation, forming a positive image of an innovative entrepreneur, ensuring the availability of lifelong learning.

Practical implications. The author's conclusions and recommendations are the basis of the organization of research on the improvement of regional innovation development, as well as the activation of innovation activity in the Ivano-Frankivsk region.